

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 76/22
Λουξεμβούργο, 5 Μαΐου 2022

Απόφαση στην υπόθεση C-83/20
BPC Lux 2 κ.λπ.

Η πορτογαλική νομοθεσία στην οποία βασίζεται η δράση εξυγίανσης της Banco Espírito Santo δεν θίγει το δικαίωμα ιδιοκτησίας

Η Πορτογαλία, μεταφέροντας μόνον εν μέρει στην εσωτερική έννομη τάξη της την οδηγία για την ανάκαμψη και την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της, δεν έθεσε σε κίνδυνο την επίτευξη του επιδιωκόμενου με την οδηγία αυτή αποτελέσματος

Η Banco Espírito Santo SA (στο εξής: BES) ήταν ένα από τα κυριότερα πιστωτικά ιδρύματα του πορτογαλικού τραπεζικού συστήματος. Λόγω της οικονομικής κατάστασης στην οποία είχε περιέλθει το πιστωτικό αυτό ίδρυμα και του μεγάλου και σοβαρού κινδύνου μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεών του, εκδόθηκε από την Banco de Portugal (Τράπεζα της Πορτογαλίας), στις 3 Αυγούστου 2014, απόφαση εξυγίανσής του (στο εξής: δράση εξυγίανσης). Αυτή η δράση, η οποία αναλήφθηκε βάσει της εθνικής νομοθεσίας περί εξυγιάνσεως των πιστωτικών ιδρυμάτων ¹, όπως τροποποιήθηκε με την πράξη νομοθετικού περιεχομένου της 1ης Αυγούστου 2014 ², είχε ως αποτέλεσμα τη σύσταση μεταβατικής τράπεζας, της Novo Banco, στην οποία μεταβιβάστηκαν ορισμένα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, στοιχεία εκτός ισολογισμού και υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία της BES.

Οι αναιρεσείουσες της κύριας δίκης (στο εξής: BPC 2 Lux κ.λπ.) είναι κάτοχοι ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης εκδοθέντων από την BES. Η Massa Insolvente κατείχε, άμεσα και έμμεσα, μετοχές στο εταιρικό κεφάλαιο της BES. Οι BPC Lux 2 κ.λπ. και η Massa Insolvente προσέβαλαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων την απόφαση εξυγίανσης και υποστήριξαν, μεταξύ άλλων, ότι η εν λόγω δράση αναλήφθηκε κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης.

Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της Πορτογαλίας, το οποίο επιλήφθηκε δύο αναιρέσεων που άσκησαν οι προμνησθείσες προσφεύγουσες, διατηρεί αμφιβολίες όσον αφορά το ζήτημα αν η εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας αναλήφθηκε η δράση εξυγίανσης της BES συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα με την οδηγία 2014/59 ³ και το άρθρο 17 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) ⁴, λόγω της μη μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο μιας σειράς επιταγών της οδηγίας αυτής.

Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, επίσης, αν ο Πορτογάλος νομοθέτης έθεσε ενδεχομένως σε σοβαρό κίνδυνο το επιδιωκόμενο από την οδηγία 2014/59 ⁵ αποτέλεσμα διά της εκδόσεως της πράξης νομοθετικού περιεχομένου της 1ης Αυγούστου 2014, με την οποία μεταφέρθηκε μόνον εν

¹ Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras (γενικό καθεστώς των χρηματοοικονομικών και πιστωτικών ιδρυμάτων), όπως αυτό προκύπτει από την πράξη νομοθετικού περιεχομένου 31-A/2012, της 10ης Φεβρουαρίου 2012.

² Πράξη νομοθετικού περιεχομένου 114-A/2014, της 1ης Αυγούστου 2014.

³ Οδηγία 2014/59/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση της οδηγίας 82/891/ΕΟΚ του Συμβουλίου, και των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ, 2011/35/ΕΕ, 2012/30/ΕΕ και 2013/36/ΕΕ, καθώς και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (ΕΕ 2014, L 173, σ. 190).

⁴ Το άρθρο 17 του Χάρτη κατοχυρώνει την προστασία του δικαιώματος ιδιοκτησίας.

⁵ Κατ' εφαρμογήν της αρχής που καθιερώθηκε με τη νομολογία που απορρέει από την απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997, Inter-Environnement Wallonie, [C-129/96](#) (βλ. [ΑΤ αριθ. 80/97](#)), σχετικά με τις υποχρεώσεις των κρατών μελών κατά τη διάρκεια της προθεσμίας μεταφοράς μιας οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη.

μέρει η οδηγία αυτή στην εθνική έννομη τάξη, πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της στις 31 Δεκεμβρίου 2014.

Με την απόφασή του, το Δικαστήριο κρίνει ότι η εθνική ρύθμιση, βάσει της οποίας αναλήφθηκε η δράση εξυγίανσης της BES, συνάδει με το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη. Επιπλέον κρίνει ότι η μερική μόνον μεταφορά από κράτος μέλος ορισμένων διατάξεων μιας οδηγίας πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της στο εσωτερικό δίκαιο δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να διακυβεύσει σοβαρά την επίτευξη του επιδιωκόμενου με την οδηγία αυτή αποτελέσματος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Καταρχάς, το Δικαστήριο εξετάζει τη δυνατότητα εφαρμογής στη διαφορά της κύριας δίκης των διατάξεων της οδηγίας 2014/59 ⁶ των οποίων έγινε επίκληση. Συναφώς, επισημαίνει ότι η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας αυτής στο εσωτερικό δίκαιο έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2014. Επομένως, κατά την ημερομηνία αναλήψεως της επίμαχης δράσης εξυγίανσης, στις 3 Αυγούστου 2014, δεν είχε λήξει η εν λόγω προθεσμία μεταφοράς. Αφού υπενθύμισε την πάγια νομολογία του που αφορά το θέμα αυτό ⁷, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι αναιρεσείουσες της κύριας δίκης δεν μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου τις διατάξεις της οδηγίας 2014/59, διότι αυτές δεν έχουν εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης.

Όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 17 του Χάρτη, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, δυνάμει του άρθρου 51, παράγραφος 1, οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα κράτη μέλη μόνον όταν αυτά εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Αφού επισήμανε, αφενός, ότι η πράξη νομοθετικού περιεχομένου της 10ης Φεβρουαρίου 2012 αποσκοπούσε στην υλοποίηση μιας από τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει η Πορτογαλική Δημοκρατία στο πλαίσιο μνημονίου συνεννόησης για τους όρους της οικονομικής πολιτικής που είχε συνάψει με την από κοινού αποστολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και, αφετέρου, ότι η πράξη νομοθετικού περιεχομένου της 1ης Αυγούστου 2014 συνιστά μέτρο μερικής μεταφοράς της οδηγίας 2014/59, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρόκειται, συναφώς, για εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη και ότι, επομένως, οι διατάξεις του Χάρτη έχουν εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης.

Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη περιλαμβάνει τρεις διακριτούς κανόνες. Ο πρώτος κανόνας, ο οποίος διατυπώνεται στην πρώτη περίοδο και έχει γενικό χαρακτήρα, εξειδικεύει την αρχή του σεβασμού της ιδιοκτησίας. Ο δεύτερος κανόνας, που περιέχεται στη δεύτερη περίοδο της ίδιας παραγράφου, αφορά τη στέρηση της ιδιοκτησίας, την οποία εξαρτά από ορισμένες προϋποθέσεις. Ο δε τρίτος κανόνας, που περιέχεται στην τρίτη περίοδο της εν λόγω παραγράφου, αναγνωρίζει στα κράτη την εξουσία, μεταξύ άλλων, να ρυθμίζουν τη χρήση των αγαθών κατά το μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον. Το Δικαστήριο προσθέτει ότι δεν πρόκειται για κανόνες άσχετους μεταξύ τους, δεδομένου ότι ο δεύτερος και ο τρίτος κανόνας αφορούν συγκεκριμένα παραδείγματα προσβολής του δικαιώματος ιδιοκτησίας και πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της αρχής που κατοχυρώνεται με τον πρώτο από τους κανόνες αυτούς.

Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο εξετάζει, πρώτον, αν το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη ⁸ έχει εφαρμογή επί περιορισμών του δικαιώματος ιδιοκτησίας μετοχών ή ομολόγων διαπραγματεύσιμων στις κεφαλαιαγορές, όπως τα επίμαχα εν προκειμένω. Το Δικαστήριο, αφού επισημαίνει, αφενός, ότι η παρεχόμενη από τη διάταξη αυτή προστασία αφορά δικαιώματα με

⁶ Ήτοι, τα άρθρα 36, 73 και 74 της οδηγίας 2014/59.

⁷ Αποφάσεις Inter-Environnement Wallonie, προπαρατεθείσα, της 17ης Ιανουαρίου 2008, Velasco Navarro, [C-246/06](#), και της 27ης Οκτωβρίου 2016, Milev, [C-439/16 PPU](#).

⁸ Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Χάρτη, κάθε πρόσωπο δικαιούται να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί. Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημίωσης για την απώλειά της. Η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από τον νόμο, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον.

περιουσιακή αξία εκ των οποίων απορρέει, λαμβανομένης υπόψη της οικείας έννομης τάξεως, μια δεδομένη νομική θέση βάσει της οποίας ασκούνται αυτοτελώς τα εν λόγω δικαιώματα από και υπέρ του φορέα τους, κρίνει ότι τούτο συμβαίνει στην περίπτωση των επίμαχων μετοχών ή διαπραγματεύσιμων στις κεφαλαιαγορές ομολόγων. Αφετέρου, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι εν λόγω μετοχές και τα εν λόγω ομόλογα αποκτήθηκαν νομίμως. Επομένως εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη.

Δεύτερον, **το Δικαστήριο εκτιμά ότι δράση εξυγίανσης η οποία έχει αναληφθεί σύμφωνα με εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη εν προκειμένω δεν συνιστά στέρηση ιδιοκτησίας**, κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του Χάρτη. Πράγματι, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι **η εν λόγω δράση εξυγίανσης δεν προέβλεπε μια τυπική στέρηση ή απαλλοτρίωση των οικείων μετοχών ή ομολόγων. Ειδικότερα, η δράση αυτή δεν στέρησε υποχρεωτικώς, πλήρως και οριστικώς από τους κατόχους των εν λόγω μετοχών και ομολόγων τα δικαιώματα που απορρέουν εξ αυτών.**

Τρίτον, **παραμένει γεγονός ότι η ανάληψη δράσης εξυγίανσης σύμφωνα με την επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση, η οποία προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού ενός πιστωτικού ιδρύματος σε μεταβατική τράπεζα, συνιστά ρύθμιση της χρήσης των αγαθών**, κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του Χάρτη, **δυνάμενη να προσβάλει το δικαίωμα ιδιοκτησίας των μετόχων του πιστωτικού ιδρύματος, του οποίου η οικονομική θέση θίγεται, και το δικαίωμα των πιστωτών, όπως οι ομολογιούχοι, των οποίων οι απαιτήσεις δεν έχουν μεταβιβαστεί στο μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα.**

Όπως προκύπτει από το γράμμα της διατάξεως αυτής, η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από τον νόμο, εφόσον τούτο είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον. Αφού εξέτασε διαδοχικώς τις προϋποθέσεις που προβλέπει η διάταξη αυτή, το Δικαστήριο κρίνει ότι, **λαμβάνομένου υπόψη του περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη κατά τη λήψη αποφάσεων στον οικονομικό τομέα, το άρθρο 17, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του Χάρτη δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία δεν περιέχει ρητή διάταξη που να εγγυάται ότι οι μέτοχοι δεν θα υποστούν ζημιές μεγαλύτερες από εκείνες που θα είχαν υποστεί αν το πιστωτικό ίδρυμα είχε εκκαθαριστεί κατά τον χρόνο αναλήψεως της δράσης εξυγίανσης (αρχή *no creditor worse off*).**

Τέλος, τέταρτον, το Δικαστήριο εξετάζει αν η μερική μεταφορά από κράτος μέλος, με εθνική κανονιστική ρύθμιση που αφορά την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων, ορισμένων διατάξεων της οδηγίας 2014/59 πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της στο εθνικό δίκαιο, δύναται να διακυβεύσει σοβαρά το επιδιωκόμενο από την οδηγία αποτέλεσμα, κατά την έννοια της αποφάσεως *Inter-Environnement Wallonien*.

Για τον σκοπό αυτό, επισημαίνει ότι η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας 2014/59 στο εσωτερικό δίκαιο έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2014 και ότι, επομένως, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Πορτογαλική Δημοκρατία ότι κατά την ημερομηνία αναλήψεως της δράσης εξυγίανσης, ήτοι στις 3 Αυγούστου 2014, δεν είχε λάβει μέτρα για τη μεταφορά της οδηγίας στην έννομη τάξη της. Παραμένει, εντούτοις, γεγονός ότι, **κατά τη διάρκεια της προθεσμίας μεταφοράς μιας οδηγίας, τα κράτη μέλη στα οποία απευθύνεται η οδηγία οφείλουν να απέχουν από τη θέσπιση διατάξεων ικανών να διακυβεύσουν σοβαρά την επίτευξη του επιδιωκόμενου από την οδηγία αποτελέσματος.** Μια τέτοια υποχρέωση αποχής, η οποία επιβάλλεται σε όλες τις εθνικές αρχές, πρέπει να νοηθεί, αφενός, ως καλύπτουσα τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου, γενικού ή ειδικού, ικανού να προκαλέσει έναν τέτοιο κίνδυνο. Αφετέρου, από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος μιας οδηγίας, τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν να απέχουν, στο μέτρο του δυνατού, από ερμηνεία του εσωτερικού δικαίου κατά τρόπο που θα μπορούσε να διακυβεύσει σοβαρά, μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της στο εσωτερικό δίκαιο, την επίτευξη του επιδιωκόμενου από την οδηγία σκοπού.

Συναφώς, το Δικαστήριο υπενθυμίζει, βεβαίως, ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει αν οι εθνικές διατάξεις των οποίων αμφισβητείται το κύρος είναι ικανές να διακυβεύσουν σοβαρά το αποτέλεσμα που επιδιώκει μια οδηγία, εξακριβωση η οποία πρέπει οπωσδήποτε να γίνει βάσει

σφαιρικής εκτιμήσεως, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των πολιτικών και μέτρων που υιοθετήθηκαν στο οικείο εθνικό έδαφος. Εντούτοις, **το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί του ζητήματος αν η μερική μεταφορά από κράτος μέλος ορισμένων διατάξεων μιας οδηγίας πριν από τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της στο εσωτερικό δίκαιο δύναται, κατ' αρχήν, να διακυβεύσει σοβαρά το επιδιωκόμενο από την οδηγία αποτέλεσμα.**

Συναφώς, το Δικαστήριο επισημαίνει, κατ' αρχάς, ότι έχει αποφανθεί ότι τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να θεσπίζουν προσωρινές διατάξεις ή να θέτουν σε εφαρμογή μια οδηγία σταδιακά. Στις περιπτώσεις αυτές, η μη συμβατότητα μεταβατικών διατάξεων του εθνικού δικαίου προς την οδηγία ή η μη μεταφορά ορισμένων διατάξεων της δεν θα διακύβευε κατ' ανάγκην το επιδιωκόμενο από αυτήν αποτέλεσμα. Πράγματι, το Δικαστήριο εκτιμά, σε μια τέτοια περίπτωση, ότι το αποτέλεσμα αυτό θα μπορούσε πάντοτε να επιτευχθεί με την οριστική και πλήρη μεταφορά της οδηγίας εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

Στη συνέχεια, η υποχρέωση αποχής στην οποία αναφέρθηκε το Δικαστήριο, ιδίως στη σκέψη 45 της αποφάσεως Inter-Environnement Wallonie, πρέπει να νοηθεί ως αφορώσα τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου, γενικού και ειδικού, το οποίο είναι ικανό να διακυβεύσει σοβαρά την επίτευξη του αποτελέσματος που επιδιώκει η συγκεκριμένη οδηγία. **Εφόσον, όμως, η θέσπιση ενός μέτρου από κράτος μέλος αποσκοπεί στη μεταφορά, έστω και εν μέρει, μιας οδηγίας της Ένωσης στο εσωτερικό δίκαιο, και η μεταφορά της είναι ορθή, η θέσπιση ενός τέτοιου μέτρου μερικής μεταφοράς δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανή να διακυβεύσει την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος,** δεδομένου ότι συνεπάγεται κατ' ανάγκην την προσέγγιση της εθνικής νομοθεσίας με την οδηγία την οποία μεταφέρει η οικεία εθνική ρύθμιση, συμβάλλοντας, ως εκ τούτου, στην επίτευξη των σκοπών της οδηγίας.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582